

בריאות

הקרוהן נרגע – אבל האם אפשר להפסיק את התרופה?

אצל ילדים עם מחלות מעי דלקתיות כמו קרוהן או קוליטיס כיבית, הפסקת טיפול ביולוגי אחרי תקופה של רגיעה נראית מפתה – אך עלולה להיות מסוכנת. מתי אפשר בכלל לשקול את זה, ומה חשוב לבדוק לפני שמקבלים החלטה?

דרור שובל

2025 • 16 ביולי • 12:35

לאחרונה הגיעו אליי למרפאה זוג הורים עם בנם, נער בן 15, שאני מלווה מגיל שמונה – אז אובחן עם קוליטיס כיבית. לפני חמש שנים החל בטיפול בתרופה ביולוגית, ומאז הוא מרגיש מצוין: המחלה שקטה, אין לו כל מגבלות תפקודיות, ובדיקות הדם התקופתיות תקינות. ההורים באו עם שאלה פשוטה: האם אפשר להפסיק את הטיפול התרופתי?

מחלות מעי דלקתיות, ובהן קרוהן וקוליטיס כיבית, הן מחלות כרוניות של מערכת העיכול, שמתבטאות במגוון רחב של תסמינים – בהם כאבי בטן, שלשולים, יציאות דמיות, ולעיתים גם תסמינים מחוץ למערכת העיכול, כמו דלקת מפרקים, פריחות בעור ובעיות עיניים. בגיל הילדות, אבחון מאוחר או היעדר טיפול מתאים עלולים אף לגרום להאטה בגדילה.

בעשורים האחרונים ניכרת עלייה חדה בשיעור התחלואה במחלות אלו בעולם המערבי בכלל, ובישראל בפרט – שבה ישנם כיום מעל 65 אלף חולים. ההערכות הן שבתוך כחמש שנים מספרם יעלה על 100 אלף.

מאמר שפורסם ביוני 2025 בכתב העת Nature בחן את שיעורי התחלואה הגלובליים. נמצא כי במדינות מערביות רבות שיעור האבחנות החדשות התייצב, אך מספר החולים הכולל ממשיך לעלות – בעיקר בשל תוחלת חיים גבוהה ושיעור תמותה נמוך מהמחלה. במדינות מתפתחות, לעומת זאת, כמו סין, מחלות מעי דלקתיות היו נדירות עד לפני כ־20 שנה – אך בעקבות תהליכי מודרניזציה חלה עלייה חדה בשכיחותן. בברזיל, לדוגמה, שיעור מקרי קרוהן וקוליטיס זינק פי שבעה בין השנים 2000 ל־2020.

מחקר שפורסם ב־2023 מצא כי בישראל חלה עלייה עקבית בשיעור האבחנות של מחלות מעי דלקתיות בילדים בין השנים 2005 ל־2019 – מ־10.8 ל־15.3 מקרים לכל 100 ילדים בשנה

צילום: Marko Aliaksandr/Shutterstock.com

עלייה בתחלואת ילדים

בכ־80% מהמקרים, מחלות מעי דלקתיות מופיעות לראשונה בגיל הבגרות – לרוב בין גיל 20 ל־40. כאשר הן מאובחנות בילדות,

ההסתמנות השכיחה היא בגיל ההתבגרות, אך ייתכנו גם מקרים בגיל צעיר מאוד, כולל בשנים הראשונות לחיים ואף בחודשי החיים הראשונים.

מחקר שפורסם ב־2023 בכתב העת Clinical Gastroenterology and Hepatology מצא כי בישראל חלה עלייה עקבית בשיעור האבחנות של מחלות מעי דלקתיות בילדים בין השנים 2005 ל־2019 – מ־10.8 ל־15.3 מקרים לכל 100 אלף ילדים בשנה, עם עלייה ממוצעת של 2.8% מדי שנה. מדינות נוספות שבהן דווח על עלייה דומה בשיעורי התחלואה בילדים כוללות את אנגליה, צרפת, יפן וגם קנדה – שבה בולטת במיוחד העלייה בקרב ילדים בני פחות מעשר.

התרופות הביולוגיות חוללו מהפכה באופן הטיפול במחלות מעי דלקתיות. תרופות אלו, הניתנות בעירוי או בהזרקה אחת לכמה שבועות, פועלות באופן ממוקד: הן נקשרות לחלבון המעורב בתהליך הדלקתי במערכת העיכול ומסייעות לסילוקו מהגוף. בעשור האחרון חלה עלייה ניכרת בשימוש בהן, במיוחד בקרב ילדים, שכן נמצא שהן יעילות יותר באופן מובהק לעומת הטיפולים שהיו זמינים בעבר.

עם זאת, כמו כל טיפול תרופתי, גם לתרופות ביולוגיות עלולות להיות תופעות לוואי. אף ששכיחותן נמוכה, הן כוללות ירידה מסוימת בפעילות מערכת החיסון – דבר שעלול להעלות במקצת את הסיכון לזיהומים. קיימות גם תופעות לוואי חמורות יותר, אך הן נדירות מאוד.

המטרה בטיפול בחולים עם קרוהן וקוליטיס היא לא רק שהמטופלים ירגישו טוב ושבדיקות המעבדה שלהם יהיו תקינות. השאיפה היא לריפוי מלא של התהליך הדלקתי במערכת העיכול

בין רגיעה להתלקחות

בקרב הורים לילדים עם קרוהן או קוליטיס מתעוררת לעיתים השאלה אם ניתן להפסיק את הטיפול – בין אם בשל החשש מתופעות לוואי, הקושי במתן התרופה, או הרצון להפסיק לאחר תקופה ממושכת של רגיעה. עם זאת, חשוב להבין את הסיכונים הכרוכים בכך. התרופות אמנם מאפשרות שליטה בדלקת, אך אינן מובילות לריפוי – וברגע שהטיפול מופסק, המחלה עלולה להתלקח מחדש.

מחקר שפורסם ב־2022 בכתב העת Inflammatory Bowel Diseases הראה כי 54% מהילדים עם קרוהן ו־38% מהילדים עם קוליטיס כיבית חוו התלקחות תוך שנתיים וחצי מהפסקת טיפול ביולוגי. גם בקרב מבוגרים נמצאו שיעורי התלקחות גבוהים – כ־40% תוך שנה משלב הפסקת הטיפול, בשתי המחלות.

ישנם כמה קריטריונים שהם תנאי לדיון באפשרות של הפסקת טיפול:

🔥 היעדר תסמינים וסיבוכים - כאלה המצביעים על התלקחות בשנים

האחרונות או סיבוכים כדוגמת ניתוחי מעי.

🔥 סיום תהליך הגדילה בקרב מתבגרים - כיוון שתהליך דלקתי פעיל יכול לגרום להאטה בגדילה, כדאי לשקול את ההחלטה על הפסקת טיפול רק לאחר סיום הצמיחה לגובה.

🔥 בדיקות מעבדה תקופתיות תקינות - כולל בדיקת צואה לקלפרוטקטין, שהיא סמן מצוין להערכה של המצב הדלקתי במערכת העיכול.

🔥 הערכה אנדוסקופית תקינה - המטרה בטיפול בחולים עם קרוהן וקוליטיס היא לא רק שהמטופלים ירגישו טוב ושבדיקות המעבדה שלהם יהיו תקינות. השאיפה היא לריפוי מלא של התהליך הדלקתי במערכת העיכול. האם זה אומר שהמחלה חלפה? ממש לא, אך זה מצביע על כך שהמחלה "שקטה" והסיכוי שתתלקח בעתיד קטן, בהשוואה לחולים שאצלם כן רואים סימני דלקת.

🔥 בדיקות הדמיה נוספות - לעיתים נדרשות גם בדיקות הדמיה, כגון אולטרה סאונד או MRI, כדי לראות בעוד אמצעי אם נותרה דלקת במעי.

אצל מרבית הילדים, מחלת הקרוהן או הקוליטיס מתפרצת שוב בשלב מסוים וגורמת להישנות של התסמינים – גם כאשר ניתנת תרופה. לכן, האפשרות להפסיק את הטיפול נושאת עמה סיכון משמעותי להתלקחות עתידית. עם זאת, באחוז קטן מהמקרים, המחלה שקטה ונמצאת בהפוגה. כאשר המטופלים עומדים בכל הקריטריונים שהוזכרו לעיל, יש לנהל עמם ועם משפחתם שיחה מסודרת על התועלת שבהפסקת

הטיפול מול הסיכונים האפשריים – ובמיוחד הסיכון לכך שהמחלה תתלקח מחדש, ולא בהכרח תגיב שוב לטיפול שניתן בעבר.

גם אם מתקבלת החלטה על הפסקת טיפול, חשוב לבחור את התזמון המתאים. למשל, אם המטופלים אינם צפויים לשמור על אורח חיים בריא, או שהם נמצאים בתקופה רגשית מאתגרת או בסביבה לחוצה, ייתכן שכדאי לדחות את ההפסקה למועד אחר. בסופו של דבר, מדובר בהחלטה משותפת – של המטופלים, משפחתם והרופא המטפל – המתקבלת לאחר דיון בסיכונים ובחינה זהירה של העיתוי.

המעקב לאחר הפסקת הטיפול חשוב לא פחות מההחלטה עצמה. יש לוודא שהדלקת לא חוזרת – תהליך שעלול להתחיל גם זמן קצר לאחר סיום הטיפול. לכן, חיוני להקפיד על מעקבים שוטפים במרפאה, בדיקות דם וצואה תקופתיות, והערכה אנדוסקופית לאחר כמה חודשים – גם אם המטופל חש בטוב. כיום, עומדות לרשותנו מגוון רחב של תרופות יעילות לטיפול בילדים עם מחלות מעי דלקתיות. האפשרות להפסיק טיפול יכולה להישקל רק במסגרת דיון מקצועי עם הרופא המטפל, בהתבסס על מהלך המחלה עד כה, המצב הנוכחי ותזמון ההפסקה – אם אכן ניתן לבצע אותה.

פרופ' דרור שובל הוא מנהל השירות למחלות מעי דלקתיות במכון לגסטרואנטרולוגיה, תזונה ומחלות כבד במרכז הרפואי שניידר לרפואת ילדים מקבוצת כללית

**העמותה הארצית לקרוהן וקוליטיס כיבית פועלת להעלאת מודעות למחלות מעי דלקתיות, הפצת מידע מקצועי על המחלות וההתמודדות איתן, עידוד מחקר, קידום זכויות החולים ויזום פעולות לשיפור איכות החיים*

הצג עוד | מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - ידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ